

6. *NBU Inflation Report, October 2023*. NBU, bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2023-roku. Accessed 15 November 2023.
7. “Macroeconomic Forecast to the NBU Inflation Report, April 2023.” NBU, bank.gov.ua/admin_uploads/article/Macroeconomic_Forecast_table_2023_Q2.xlsx?v=4 Accessed 10 November 2023.
8. Marena, T. V., & M. H. Inozemtseva. “Modern scientific and methodological approaches to determining the level of national currency security.” *Bulletin of Mariupol State University. Series: Economics*, no 16, 2018, pp. 37-47
9. Merenkova, L.O. “Evaluation of public debt and debt policy in the context of ensuring debt security of Ukraine.” *Bulletin of the Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynsky*, no 22, 2018, pp. 823-828.
10. Ministry for Economic Development and Trade of Ukraine, 2013. On Approval of Methodological Recommendations for Calculating the Level of Economic Security of Ukraine: Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, Order of 29.10.2013, No. 1277/ Document., document.ua/prozatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-shodorozrahunku-doc168080.html Accessed 20 December 2023.
11. “Indices.” Ministry for Finance of Ukraine, index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov. Accessed 01 December 2023.
12. “Ukraine: recovery and growth prospects. Consensus forecast.” Ministry for Economy of Ukraine, October 2023, www.me.gov.ua/Documents/Download?id=ce2569ff-e799-4688-8d7d-b481df65c5eb Accessed 15 November 2023.
13. Cheberiak, O., & N. Pasichna. “Public debt as an indicator of debt security.” *Economic Herald of the University*, no 31(1), 2016, pp. 283-291.
14. CEIC DATA, www.ceicdata.com/ Accessed 20 December 2023.
15. Chentukov, Y., Marena, T., & O.Zakharova. “Debt security of CEE countries: actual approaches and methods of evaluation.” *Przegląd Strategiczny*, no 14, 2021. (14). DOI: 10.14746/ps.2021.1.5.
16. Eurostat Database, ec.europa.eu/eurostat/data/database Accessed 20 December 2023.
17. “Global debt database.” IMF, www.imf.org/external/datamapper/GG_DEBT_GDP@GDD/FRA/DEU Accessed 20 December 2023.
18. Hrybinenko, O., Bulatova, O., & O.Zakharova. “Financial indicators in the system of economic security of the world countries.” *11th International scientific conference Business and Management*, 2020, pp.273-281. DOI: 10.3846/bm.2020.672
19. Khalatur, S., Pavlova, G., & Zhylenko K. “The role of some indicators of financial security in Ukraine in the context of transnationalization and national interests”. *Investment Management and Financial Innovations*, no 15(3), 2018. DOI:10.21511/imfi.15(3).2018.20
20. Medina, L., & F. Schneider. “The evolution of shadow economies through the 21st century.” *The Global Informal Workforce: Priorities for Inclusive Growth*, *International Monetary Fund*, Washington DC, 2021, pp. 10–16.
21. Shkolnyk, I., Kozmenko, S., Polach, J., & E. Wolanin. “State financial security: Comprehensive analysis of its impact factors.” *Journal of International Studies*, 13(2), 2020. DOI:10.14254/2071-8330.2020/13-2/20
22. World Bank Open Data, data.worldbank.org/ Accessed 20 December 2023.

УДК 338

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.89-98>

Донець Д. М.

ІНСТИТУЦІЙНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ НАФТОВОГО РИНКУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕНЕРГОРЕСУРСНОЇ ПОЛІТИКИ

Національний університет «Львівська політехніка»,
Міністерства освіти і науки України,
кафедра маркетингу і логістики,
вул. Митрополита Андрія, 5, Львів,
79000, Україна,
тел.: +380962730999,
email: dmytro.m.donets@lpnu.ua,

Анотація. В статті досліджено інституційні детермінанти формування нафтового ринку в умовах сучасної світової енергоресурсної політики міжнародного та державного рівня. Для написання статті використано різні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких індуктивний та дедуктивний – при дослідженні діяльності міжнародних організацій, які впливають на нафтовий ринок України. За допомогою порівняльного аналізу здійснено моніторинг діяльності міжнародних та державних інституцій на нафтовому ринку. Графічний метод використано для наочного представлення наявних міжнародних та державних організацій, які впливають на діяльність нафтового ринку. Для узагальнень та підбиття результатів дослідження застосовано абстрактно-логічний метод. Авторами обґрунтовано, що регулювання нафтового ринку здійснюється із врахуванням державних, міжнародних інституцій. Розкрито діяльність міжнародних організацій, які мають значний вплив на ринок нафтопродуктів, формування попиту серед них: Організація країн-експортерів нафти, Міжнародне агентство з енергетики, Міжнародне агентство з атомної енергії, Світова організація торгівлі, Міжнародний валютний фонд. Досліджено інституціональні детермінанти міжнародного ринку нафтопродуктів, діяльність яких впливає на умови функціонування національного ринку України. Нафтовий ринок України регулюється кількома інституціями та органами влади, які забезпечують контроль за виробництвом, постачанням, торгівлею та споживанням нафтопродуктів. Серед найважливіших інституцій, які впливають на ринок нафтопродуктів в Україні: Верховна рада України, Міністерство енергетики та захисту довкілля України, Державна служба України з нагляду за охороною праці, Державна інспекція з контролю якості палива та їх відповідності стандартам, Антимонопольний комітет України, Державна митна служба України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Досліджено детермінантами формування нафтового ринку України, які впливають на попит, пропозицію та ціни на нафтопродукти, серед яких виділено: світовий попит на нафту, геополітичні фактори, витрати на видобуток та технології, запаси та видобуток нафти, розвиток альтернативних джерел енергії, валютні курси.

Ключові слова: ринок нафтопродуктів, енергоресурси, детермінанти, джерела енергії, міжнародні організації.

Donets D. M.

INSTITUTIONAL DETERMINANTS OF OIL MARKET FORMATION IN THE CONDITIONS OF MODERN WORLD ENERGY RESOURCES POLICY

Lviv Polytechnic National University,
Department of Marketing and Logistics,
Metropolitan Andrew str., 5, Lviv,
79000, Ukraine,
tel.: +380962730999,
email: dmytro.m.donets@lpnu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5053-026X>

Abstract. The article discusses the institutional determinants influencing the formation of the oil market within the framework of modern global energy policies at both international and state levels. Various general scientific and specialized research methods, including inductive and deductive approaches, were employed in analyzing the activities of international organizations affecting Ukraine's oil market. Comparative analysis was conducted to examine the roles of international and domestic institutions in shaping the oil market. Graphical methods were utilized to visually represent the international and state organizations impacting the oil market. The abstract-logical method facilitated generalizations and consolidation of research findings. The authors argue that oil market regulation considers both state and international institutions. They explore the activities of international organizations such as the Organization of Petroleum Exporting Countries, the International Energy Agency, the International Atomic Energy Agency, the World Trade

Organization, and the International Monetary Fund, which significantly influence the global oil market and, consequently, Ukraine's domestic market. Ukraine's oil market is governed by several institutions and authorities responsible for overseeing petroleum production, supply, trade, and consumption. Key influencers on Ukraine's oil market include the Verkhovna Rada of Ukraine, the Ministry of Energy and Environmental Protection of Ukraine, the State Service of Ukraine for Supervision of Labor Protection, the State Inspection for Control of Fuel Quality and Compliance with Standards, the Antimonopoly Committee of Ukraine, the State Customs Service of Ukraine, and the National Commission for State Regulation in the Energy and Utilities Sectors. The determinants affecting the demand, supply, and prices of petroleum products are examined, with a focus on global oil demand, geopolitical factors, production costs and technologies, oil reserves and production, development of alternative energy sources, and exchange rates.

Keywords: oil market, energy resources, determinants, international organizations.

Вступ. Розвиток світової енергоресурсної політики є надзвичайно важливим аспектом сучасної глобальної системи, що характеризується формуванням стратегій, програм та дійових механізмів для забезпечення стійкого, доступного та екологічно чистого використання енергоресурсів на всій планеті.

Відмітимо, що перехід до відновлюваних джерел енергії зменшує залежність від вугілля, нафти та природного газу шляхом збільшення використання сонячної, вітрової, гідро та інших видів енергетики. Крім того, зменшення споживання енергії можливим є шляхом впровадження новітніх технологій та підвищення ефективності використання енергії у всіх сферах, від промисловості до побуту.

Особливу роль на ринку нафтопродуктів мають глобальні міжнародні домовленості. Приміром Паризька угода ставить перед країнами – учасниками цієї угоди завдання зменшення викидів парникових газів та розвитку відновлюваних джерел енергії. В межах преамбули цієї угоди відмічено, що сторони повинні взяти до уваги свої зобов'язання щодо прав людини, включаючи право на здоров'я, права корінних народів, місцевих громад, мігрантів, дітей, осіб з обмеженими можливостями, уразливих груп і право на розвиток, а також гендерну рівність, розширення прав і можливостей жінок. Виходячи з вищезазначених правових норм, при порушенні прав, пов'язаних з негативними наслідками зміни клімату, особа має можливість звернутися до суду за захистом своїх прав.

Збільшення кількості різноманітних джерел енергії стимулює зменшення ризиків залежності від одного джерела або постачальника. Серед різноманіття джерел енергії виокремлюють сонячні станції, які все ще залишаються лідерами серед альтернативних джерел енергії для дому; сонячні геліосистеми, які переважно встановлюють на об'єктах із великою кількістю споживанням гарячої води; вітрогенератори, теплові насоси та ін. інноваційні джерела.

Відмітимо, що інвестиції у дослідження та розвиток новітніх технологій, таких як зберігання енергії дозволять забезпечити більш стійке, ефективне та екологічно чисте використання енергоресурсів. Ці аспекти відіграють важливу роль у формуванні та реалізації світової енергоресурсної політики, спрямованої на створення більш стійкого та ефективного енергетичного майбутнього для всього світу.

Загалом розвиток світової енергетичної системи визначається використанням відновлюваних джерел енергії, енергоефективністю, дотримання міжнародних домовленостей, що пов'язані із диверсифікацією енергетичного міксу та розвитком інноваційних технологій.

Отже, теоретико-методологічні аспекти розвитку ринку нафтопродуктів сьогодні посідають ключові позиції серед досліджуваних тем та досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких: Васьків О.[1], Ващенко В.[2], Таранський І. П., Рикованова І. С.[5], Гальчинський Л.Ю.[4], Веремєнко І.А. [4], Жарикова А. [8], Мазуренко В.П.,

Шапран О.С. [10] та ін. Однак, попри велику кількість досліджень недостатньо повною мірою розкриті сутнісні складові інституційних детермінантів формування нафтового ринку. Відтак виникає необхідність у продовженні попередніх досліджень.

Постановка завдання. Метою даної статті є систематизація інституційних детермінантів формування нафтового ринку в умовах сучасної світової енергоресурсної політики. При написанні статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, серед яких індуктивний та дедуктивний застосовано при дослідженні діяльності міжнародних організацій, які впливають на нафтовий ринок України. За допомогою порівняльного аналізу здійснено аналіз діяльності міжнародних та державних інституцій на нафтовому ринку. Графічний метод використано для наочного представлення наявних міжнародних та державних організацій, які впливають на діяльність нафтового ринку. Для узагальнень та підбиття результатів дослідження застосовано абстрактно-логічний метод.

Результати. Ринок нафтопродуктів охоплює весь спектр вироблених нафтопродуктів, таких як бензин, дизельне паливо, пальне для літаків, мазут, паливо для опалення тощо. Торгівля нафтопродуктами може відбуватися на ринках з високою ліквідністю, таких як ф'ючерсні біржі, а також у формі прямих угод між компаніями. Ціна нафтопродуктів також визначається рядом факторів, таких як попит і пропозиція, витрати на транспортування та переробку, податкова політика, економічний зріст тощо.

Регулювання нафтового ринку здійснюється із врахуванням державних, міжнародних інституцій (рис. 1).

Серед міжнародних організацій, які впливають на цей ринок:

1. Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) створена з метою визначення цін на нафту та квот на її видобуток та займається координацією політики виробництва нафти серед своїх членів. Країни ОПЕК спільно виробляють приблизно 30% світового видобутку нафти-сирця [11]. Рішення ОПЕК щодо рівня видобутку нафти може впливати на ціни нафтопродуктів на світовому ринку, а отже, і на ринок України. Тут варто відмітити, що у 2016 році в межах ОПЕК було оновлено кількість країн, які ввійшли в її склад та змінила назву на ОПЕК+ з якою функціонує і до тепер. Це вказує на те, що ресурси та зв'язки організації можуть працювати на користь країни-агресора. При цьому росія має можливість впливати на прийняття рішень щодо розподілу та вартості нафторесурсів.

2. Міжнародне агентство з енергетики (МЕА) здійснює аналіз ринку нафти та газу та надає рекомендації з питань розробки та реалізації енергетичної політики. Звіти та рекомендації представлені організацією можуть стати основою стратегії закупівель нафтопродуктів для України.

Згідно звіту МЕА про ринок нафти світове постачання нафти в січні 2024 року різко скоротилося на 1,4 мб/день за місяць після вибуху в Арктиці, який припинив видобуток у Північній Америці, а ОПЕК+ поглибила скорочення видобутку. Тим не менш, рекордний видобуток у США, Бразилії, Гайані та Канаді допоможе збільшити пропозицію поза ОПЕК+ на 1,6 мб/добу цього року порівняно з 2,4 мб/д у 2023 році, коли загальні світові пропозиції нафти зросли на 2 мб/д до середнього 102,1 мб/д. Світові спостережувані запаси нафти різко впали приблизно на 60 мб у січні, причому запаси на суші впали до найнижчого рівня принаймні з 2016 року. У грудні світові запаси зросли на 21,6 мб через сплеск нафти на воді (+60,7 мб). Баланс світового ринку нафти в січні скоротився, незважаючи на очевидну слабкість попиту. Екстремальне замерзання в Арктиці, яке охопило ключові нафтовидобувні регіони в Сполучених Штатах і Канаді, спричинило значні перебої в постачанні, які збіглися з новими добровільними обмеженнями видобутку деякими країнами ОПЕК+ [14].

Рис. 1. Регулювання нафтового ринку (сформовано автором)
 Fig. 1. Regulation of the oil market (created by the author)

3. Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) більше спеціалізується на ядерній енергетиці та веде моніторинг інших форм енергії, у тому числі нафтопродуктів. 3 листопада 2023 року Агентство організувало п'ять поставок обладнання для ядерної та фізичної ядерної безпеки в Україну, в результаті чого загальна вартість поставок з початку війни сягнула понад 8,5 млн євро [8]. Експерти Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) здійснюють контроль за Запорізькою, Хмельницькою, Південноукраїнською та Рівненською АЕС. Останні три продовжують виробляти електроенергію для енергосистеми України. На всіх п'яти АЕС в Україні було розгорнуто 98 місій у складі 131 співробітника МАГАТЕ в рамках постійної присутності [8].

4. Світова організація торгівлі (СОТ) впливає на міжнародну торгівлю товарами, включаючи нафтопродукти. Їхні правила та домовленості можуть впливати на умови торгівлі нафтопродуктами між Україною та іншими країнами. Захист інтересів товаровиробників у зовнішньоекономічній діяльності визначається показниками: рівень захисту внутрішнього ринку або співвідношення компенсаційних

виплат до світових ринкових цін, показниками сукупної підтримки, показниками причин звільнення виробників від скорочувальних зобов'язань, загрозою заподіяння серйозної шкоди, співвідношення між збитками і прибутковістю виробників. Вступ України до СОТ характеризувався прискоренням темпів економічного зростання при одночасному погіршенні показників інфляції [12].

У вересні 2023 року Україна звернулася до Світової організації торгівлі щодо відмовитись зняти заборону на ввезення аграрної продукції Польщі, Угорщини та Словаччини та їх позиції в цьому питанні. За твердженням української сторони заборони порушують різні діючі положення угоди СОТ про сільське господарство і генеральної угоди про тарифи і торгівлю.

5. Міжнародний валютний фонд (МВФ). МВФ може впливати на економічну політику України, включаючи субсидії на нафтопродукти та інші економічні аспекти, які забезпечують функціонування ринку нафтопродуктів. «Міжнародний валютний фонд покращив прогноз зростання економіки України до 4,5% до кінця цього року. МВФ очікує потужнішого відновлення української економіки. Вони підвищили свою оцінку щодо зростання реального ВВП у 2023 році до 4,5%, хоча під час затвердження першого перегляду програми EFF цей показник оцінювався в діапазоні від 1% до 3%» [7]. «Прогноз МВФ щодо глобальної інфляції на 2024 рік залишився колишнім — 5,8%, на 2025 рік знизився на 0,2 в. п. — до 4,4%. МВФ очікує швидшого зниження у державах із розвинутою економікою (в 2024 році до 2,6%), ніж у країнах із ринком, що формується, і тих, що розвиваються (до 8,1%). Середня ціна нафти у 2023 році, за оцінкою Фонду, знизилася на 16%. В 2024 році очікується падіння на 2,3% (раніше на 0,7%) — до 79,1 долара за барель. У 2025 році зниження прискориться до 4,8% — 75,31 долара за барель» [1].

Вказані міжнародні організації відіграють важливу роль у формуванні та регулюванні міжнародного ринку нафтопродуктів, що в свою чергу впливає на умови національного ринку України.

Нафтовий ринок України регулюється кількома інституціями та органами влади, які забезпечують контроль за виробництвом, постачанням, торгівлею та споживанням нафтопродуктів. Серед найважливіших інституцій, які впливають на ринок нафтопродуктів в Україні наступні:

1. Верховна рада України, яка забезпечує розробку та затвердження законів. Зокрема в межах Закону України «Про нафту і газ» сформовані основні організаційні, економічні та правові засади діяльності нафтогазової галузі України. Також в межах закону здійснюється регулювання відносин, пов'язаних з особливостями користування нафтової галузі [9].

2. Міністерство енергетики та захисту довкілля України несе відповідальність за регулювання та координацію діяльності в енергетичному секторі, включаючи нафтову промисловість. Крім того, в умовах воєнного стану міністерство забезпечує державний екологічний моніторинг. Збір інформації про військові злочини росії проти природи, розрахунок збитків навколишнього середовища є особливо важливими.

3. Державна служба України з нагляду за охороною праці відповідає за забезпечення безпеки праці на нафтопромислових об'єктах та дотримання вимог стандартів безпеки. Забезпечення безпеки праці на нафтопромислових об'єктах та дотримання вимог стандартів безпеки є критично важливими завданнями для промислових підприємств у цьому секторі. При цьому ключовими аспектами в даному напрямі є впровадження та дотримання встановлених технічних стандартів та процедур безпеки, які охоплюють усі аспекти роботи на нафтопромислових об'єктах, включаючи експлуатацію обладнання, транспортування ресурсів та роботу персоналу; забезпечення належного рівня навчання та підготовки для персоналу, що працює на

нафтопромислових об'єктах. Важливо також розуміти наявність ризиків та виявлення можливих небезпек, які можуть виникнути в процесі роботи на нафтопромислових об'єктах, з метою їх попередження та мінімізації. Ці заходи сприяють забезпеченню безпеки праці та дотриманню вимог стандартів безпеки на нафтопромислових об'єктах, зменшуючи ризики та підвищуючи ефективність та стійкість промислових процесів.

4. Державна інспекція з контролю якості палива та їх відповідності стандартам відповідає за контроль якості нафтопродуктів, їх відповідність стандартам та безпеку використання. Основні функції цієї інспекції полягають у здійсненні моніторингу якості палива, визначення відповідності стандартам, викладення рекомендацій та заходів, проведення аудитів та перевірок. Проведення регулярних інспекцій та тестувань палива на відповідність встановленим стандартам якості, що включає аналіз хімічного складу, вміст забруднюючих речовин, показників вмісту сірки, вологи, октанового числа (у випадку бензину) та інших параметрів, що впливають на ефективність та екологічність палива. Державна інспекція з контролю якості палива та їх відповідності стандартам відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки та ефективності використання паливних ресурсів у різних галузях економіки.

5. Антимонопольний комітет України відповідальний за контроль за дотриманням законодавства про конкуренцію на ринку нафтопродуктів та за запобіганням монополізації. Він забезпечує проведення аналізу та моніторингу, розслідувань у справах про можливі порушення антимонопольного законодавства, стану конкуренції на ринку нафтопродуктів з метою виявлення можливих порушень антимонопольного законодавства, таких як узгоджена діяльність, зловживання монополюючим становищем тощо. Крім того, комітет забезпечує захист прав споживачів на ринку нафтопродуктів, у тому числі шляхом вжиття заходів щодо запобігання недобросовісним або обманливим практикам у сфері продажу нафтопродуктів; проведення аналізу та моніторингу ціноутворення на ринку нафтопродуктів, розроблення та впровадження заходів, спрямованих на стимулювання конкуренції. Загалом Антимонопольний комітет України має ключове значення у забезпеченні розвитку ефективного та конкурентоспроможного ринку нафтопродуктів, а також у захисті інтересів споживачів у цій сфері.

6. Державна митна служба України забезпечує контроль за імпортом та експортом нафтопродуктів, включаючи сплату мита та дотримання вимог митного законодавства; дотримання митних та податкових норм на ринку нафтопродуктів, а також у боротьбі з контрабандою та незаконним оборотом. Державна митна служба співпрацює з міжнародними партнерами та міжнародними організаціями у сфері митної та податкової політики, щоб забезпечити відповідність українського законодавства міжнародним стандартам та нормам.

7. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг відповідає за регулювання тарифів на послуги з транспортування та розподілу нафтопродуктів, що транспортуються трубопроводами.

Всі вказані інституції спільно забезпечують регулювання та контроль за функціонуванням нафтового ринку в Україні.

При цьому детермінантами формування нафтового ринку є різноманітні фактори, які впливають на попит, пропозицію та ціни на нафтопродукти (рис. 2).

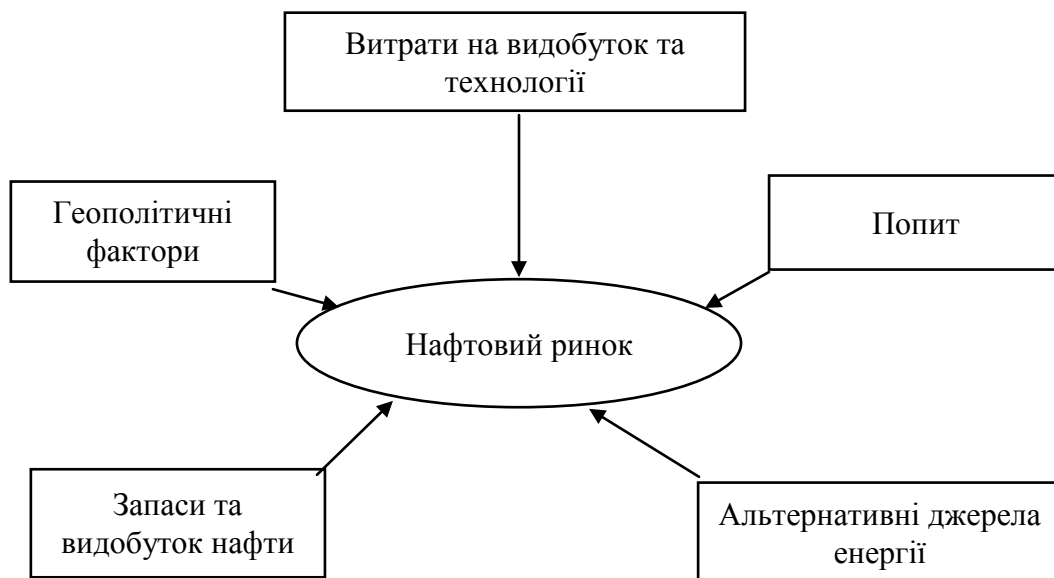

Рис. 2 Детермінанти формування нафтового ринку (сформовано автором)
Fig. 2. Determinants of oil market formation (created by the author)

Серед найважливіших детермінантів виділимо:

1. Світовий попит на нафту визначається економічним розвитком країни, рівнем промислового виробництва, наявністю транспортної інфраструктури та споживачів. Зростання економіки, особливо в країнах з великим населенням, може призвести до збільшення попиту на енергію та нафтопродукти.

2. Геополітичні фактори визначаються політичною нестабільністю у виробничих країнах, конфлікти та санкції можуть призвести до збоїв у постачанні нафти, що впливає на світові ціни на нафту.

3. Вартість видобутку нафти залежить від складності геологічних умов, технологій, які використовуються та витрат на видобуток. Ці фактори впливають на загальні витрати видобутку нафти та можуть визначати обсяги та рентабельність виробництва.

4. Запаси та видобуток нафти впливає на загальну пропозицію на ринку. Також впливати на ціни можуть зміни в обсягах видобутку, які викликані технологічними проривами або політичними рішеннями.

5. Розвиток альтернативних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, може змінювати попит на нафту та ціни на неї.

6. Оскільки ціни на нафту зазвичай виражаються у доларах США, зміни в валютних курсах можуть впливати на вартість нафти для країн, які використовують інші валюти.

Загалом вказані детермінанти взаємодіють між собою та визначають загальну динаміку та структуру нафтового ринку.

Висновки. Нафтовий ринок відіграє ключову роль у світовій енергоресурсній політиці через своє важливе значення у забезпеченні енергетичних потреб та економічного розвитку. Нафтовий ринок забезпечує стабільність постачання енергії для країн світу, сприяючи енергетичній безпеці через різноманітність джерел постачання та транспортних маршрутів; визначає світові ціни на нафтопродукти; стимулює розвиток нових технологій видобутку, переробку та використання нафти. Розвиток нафтового ринку також пов'язаний із вирішенням екологічних проблем, зокрема, зменшенням

викидів парникових газів та пошуком екологічно чистих альтернативних джерел енергії.

Нафтовий ринок що має великий вплив на економічну ситуацію країн-виробників та країн-споживачів, що забезпечує конкуренцію та сприяє технологічному прогресу у всьому енергетичному секторі.

Наукова новизна полягає у формуванні теоретичних підходів до систематизації функціонування державних та міжнародних інституцій нафтового ринку, що здійснюється із врахуванням попиту, пропозиції та цін на нафтопродукти в конкретний період часу.

Теоретична цінність дослідження полягає в аналізуванні інституційних детермінантів розвитку нафтового ринку, оскільки економіка України суттєво залежить від світового ринку викопного палива.

Практичне значення отриманих результатів полягає у базисі використання досліджень при прогнозуванні розвитку нафтового ринку в Україні.

Перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямку полягають у дослідженні детермінантів впливу на розвиток ринку нафтопродуктів у період війни та вивченні обсягів збитків.

1. Васків О. МВФ покращив прогноз зростання світової економіки у 2024 році. URL: <https://suspilne.media/673068-mvf-pokrasiv-prognoz-zrostanna-svitovoi-ekonomiki-u-2024-roci>. (дата звернення: 11.01.2024)
2. Ващенко В. В. Аналіз ринку нафти та нафтопродуктів в Україні. *Землеустрій, кадастр та моніторинг земель*. 2018. Вип. № 3. С. 86–93.
3. Ващенко В. В. Вплив державного резерву на формування цінових коливань в економіці на ринку нафтопродуктів. *Науковий журнал «Біоекономіка та аграрний бізнес»*. 2019. Т. 10. № 1. С. 24–29.
4. Гальчинський Л.Ю., Веремченко І.А. Факторний аналіз формування цін на світовому ринку нафти. URL: <http://www.ela.kpi.ua/bitstream/123456789/8265/1/421-425.pdf> (дата звернення: 21.01.2024)
5. Донець Д. М., Таранський І. П., Рикованова І. С. Виклики глобального ринку нафтопродуктів та їх вплив на національну безпеку: перспективи та ризики. *Академічні візії*. 2024. № (28). URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/928> (дата звернення: 11.01.2024)
6. Донець Д. Ринок нафтопродуктів у системі національної безпеки країни. *Економіка та суспільство*, 2023. №56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-105>
7. Дячкіна А. МВФ покращив прогноз зростання української економіки. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/11/706498>. (дата звернення: 10.01.2024)
8. Жарикова А. МАГАТЕ з початку війни надало українським АЕС обладнання на 8,5 мільйона євро. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/5/710740/Oil>
9. Закон України «Про нафту і газ». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t012665?an=299&ed=2015_06_16(дата звернення: 18.01.2024)
10. Мазуренко В.П., Шапран О.С. Розвиток світового ринку нафтопродуктів в умовах глобалізації. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/7099/7944> (дата звернення: 18.01.2024)
11. Пархитько О. Нафтовий картель: Організація країн-експортерів нафти (ОПЕК) URL: <https://intent.press/publications/world/2023/naftovij-kartel-organizaciya-krayin-eksporteriv-nafti-oppek>(дата звернення: 18.01.2024)
12. Патица Н. І. Світова Організація Торгівлі (СОТ) і розвиток економік країн нових членів. *Економіка та держава*. 2012. № 4. С. 25-28
13. Талавирич М. П. Особливості формування ринку нафтопродуктів. Всеукраїнська науково-практична конференція «Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення». Київ, 2022. С.48-52.
14. Oil Market Report - February 2024. URL: <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-february-2024>. (дата звернення: 18.01.2024)

References

1. Vaskiv, O. "The IMF has improved the forecast for the growth of the world economy in 2024." *suspilne.media*, suspilne.media/673068-mvf-pokrasiv-prognoz-zrostanna-svitovoi-ekonomiki-u-2024-roci. Accessed 11 January 2024.
2. Vashchenko, V.V. "Analysis of the oil and petroleum products market in Ukraine." *Land Management, Cadastre, and Land Monitoring*, 3, 2018, pp. 86–93.

3. Vashchenko, V.V. "The influence of the state reserve on the formation of price fluctuations in the economy on the oil products market." *Scientific Journal "Bioeconomics and Agrarian Business"*, vol. 10, no. 1, 2019, pp. 24–29.
4. Galchynskiy, L.Yu., and I.A. Veremenko. "Factor analysis of price formation on the world oil market." ELA, www.ela.kpi.ua/bitstream/123456789/8265/1/421-425.pdf. Accessed 21 January 2024.
5. Donets, D. M., Taranskyi, I. P., and I. S. Rykovanova. "Challenges of the global market of petroleum products and their impact on national security: prospects and risks." *Academic Visions*, no. 28, 2024, www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/928. Accessed 11. January 2024.
6. Donets, D. "Oil products market in the country's national security system." *Economy and Society*, no. 56, 2023, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-105>.
7. Dyachkina, A. "The IMF has improved the growth forecast of the Ukrainian economy." *Economic Truth*, www.epravda.com.ua/news/2023/11/11/706498. Accessed 10 January 2024..
8. Zharikova, A. "Since the beginning of the war, the IAEA has provided equipment worth 8.5 million euros to Ukrainian nuclear power plants." *Economic Truth*, www.epravda.com.ua/news/2024/03/5/710740/Oil. Accessed 18 January 2024.
9. On Oil and Gas: Law of Ukraine. Ligazakon, ips.ligazakon.net/document/view/t012665?an=299&ed=2015_06_16. Accessed 18 January 2024.
10. Mazurenko, V.P., and O.S. Shapran. "Development of the world market of oil products in the conditions of globalization." Ligazakon, ips.ligazakon.net/document/view/t012665?an=299&ed=2015_06_16. Accessed 18 January 2024.
11. Parkhitko, O. "Oil cartel: Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC)." Intent.press, intent.press/publications/world/2023/naftovij-kartel-organizaciya-krayin-eksporteriv-nafti-opek. Accessed 18 January 2024.
12. Patyka, N. I. "The World Trade Organization (WTO) and the development of the economies of the new member countries." *Economy and the State*, no. 4, 2012 , pp. 25-28.
13. Talavirya, M.P. "Peculiarities of oil product market formation." *All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Capitalization of Agricultural Enterprises and Their Investment Support"*. Kyiv, 2022, pp.48-52.
14. "Oil Market Report - February 2024." IEA, www.iea.org/reports/oil-market-report-february-2024. Accessed 18 January 2024.

УДК 331:339.9

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.98-110>

Mahohoma N. ¹, Agbenyegah A.T. ²

THE IMPACT OF PROCESS, PEOPLE AND PHYSICAL EVIDENCE ON SMALL RETAIL BUSINESS PERFORMANCE IN DURBAN CENTRAL, SOUTH AFRICA

Durban University of Technology,
Department of Applied Management,
Riverside Campus,
Aberfeldy str.19, Scottsville, Pietermaritzburg,
3201, South Africa,

¹ tel.: 0027 62 390 8930,
email: 22290734@dut4life.ac.za,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1021-8104>

² tel.: 0027 72 313 9423,
email: alberta@dut.ac.za,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3410-2809>

Abstract. The vibrant commercial landscape of Durban Central, South Africa, is greatly influenced by the dynamic contributions of small retail businesses. Beyond their economic impact,